GESCHIEDENIS VAN DE NEDERLANDSCHE BOVENWINDSCHE EILANDEN IN DE 18DE EEUW

DOOR

PROF. DR. L. KNAPPERT

HOOFDSTUK II 1709—1733

§ 1. De plundertochten van Cassart. — § 2. Vrede van Utrecht. Toenemende welvaart. — § 3. Het heksenproces op St. Maarten. — § 4. Ds. Kowan's huiselijke omstandigheden. — § 5. De volkstelling van 1715. — § 6. Doncker der dagen zat. — § 7. De Lauriol op St. Maarten. Plantageverkoop aldaar. — § 8. Gerard De Mepsche tweede commandeur. — § 9. Dood van commandeur Doncker sen. 21 Aug. 1717. — § 10. Wangedrag van De Mepsche. — § 11. De Mepsche en de Kerk. — § 12. De burgerij zet De Mepsche af. Joh. Heyliger prov. comm. — § 13. Ds. Kowan verricht inlichtingsdienst voor Heeren X. — § 14. Durepaire commandeur op St. Maarten. — § 15. De fiskaal Joh. Meyer. De volkstelling van 1720. — § 16. H. H. Mog. verzuimen de kolonisatie van St. Kruis. — § 17. Jac. Stalpert commandeur 16 Nov. 1719. Hij verzet de regeering op Saba en St. Maarten. — § 18. Dood van Stalpert 3 Nov. 1720. Durepaire vraagt ontslag. — § 19. Jac. Stevens commandeur 7 Nov. 1721. — § 20. Jan de Windt aangeklaagd en voortvluchtig. — § 21. Eerste Joodsche gezinnen. Compagniesplantages. — § 22. De Lauriol op St. Maarten gehandhaafd. Verg. § 7. — § 23. Dood van Stevens 18 Dec. 1722. Joh. Lindesay prov. commandeur. P. C. Spieringh secretaris. — § 24. De Engelsche handel op St. Lucia door Frankrijk verboden. — § 25. Terugkeer van Jan de Windt. Herstelling van het fort. Misnoegen van Jan Sim. Doncker. Het garnizoen. — § 26. Lindesay's bemoeiingen met de lastgelden en den particulieren handel. Bedrog bij de suikerverscheping. — § 27. Ev. Raecx commandeur 8 Juli 1728. Hij verzet de regeering. Aanklacht tegen Lindesay. — § 28. Samenzwering tegen de Comp. Lindesay en Spieringh gevangen. Een rijke inboedel. — § 29. Lindesay ontvlucht naar St. Christoffel. Zijne bezittingen in het openbaar verkocht. — § 30. Inning der Fransche schulden mislukt. Philips. Godet. — § 31. Lotgevallen van Van Schagen, Houthuys, Leever en Schenck. — § 32. Huwelijk van Raecx. Ds. Kowan bestraft. — § 33. Vrije vaart op de Kust. Spaansch schip afgeloopen. Zweedsche kolonisatie-plannen. Zoutwinning op St. Maarten. — § 34. Een kwaker op St. Eustatius. De Joodsche gemeente. — § 35. Het proces tegen Jan Simonsz. Doncker. — § 36. Dood van Raecx 10 Februari 1733. De weduwe repatriëert.

§ 1. Donckers commandeursschap zette niet gelukkig in. De schermutselingen tusschen Engelschen en Franschen op de naburige eilanden hielden ook de onze in spanning. Den 13den Juni 1711 waren 15 Fransche barken en een snauw aan het eiland

Montserrat gekomen, hadden aan de Noordkust 1000 man geland, maar na 16 uren vechts hadden de Engelschen hen, met een verlies van twee kapiteins, negen minderen en drie vaandels naar hun schepen teruggejaagd ¹⁾. Het volgende jaar kregen de Franschen hun kans onder den beruchten, door de Fransche regeering gesteunden, admiraal-vrijbouter Jacques Cassart. Eerst had hij op zijn beurt Montserrat gebrandschat en er 2000 slaven van medegenomen ²⁾. In October 1712 werd Cassart meester van Suriname, dat hij slechts verliet voor eene brandschatting van f 622.800 in geld, slaven en naturalia ³⁾; in November plunderde hij Berbice leeg; in Januari 1713 was de admiraal-roover op Martinique terug, om zijne schepen voor nieuwe tochten gereed te maken en 24 Januari verscheen hij met het lamieren van den dag voor St. Eustatius. Het eiland was weerloozter dan ooit en reeds den volgenden dag ging het op accord over: 3400 pesos of 34 slaven. Na de grondige plundering van 1709 was er blijkbaar niet veel meer te halen. De Franschen namen nog 22 runderen, 65 schapen, 6 kabrieten, 23 kalkoenen en 67 kippen welgeteld mede en kregen voor het geld een wissel op Lucas van Beverhoudt, Pieter Smith en Pierre Pasquereau op St. Thomas ⁴⁾. Vrijdag 27 Januari zetten zij toen koers naar Curaçao, ons eiland in „onmacht” achterlatende ⁵⁾. Den 16den Februari 's morgens om 7 uur verscheen het eskader voor Willemstad; de smadelijke geschiedenis van het dààr voorgvallene behoef ik hier gelukkig niet te verhalen ⁶⁾. De drie geldschietters op St. Thomas hadden in Mei hun geld van de Statianen terug.

§ 2. Den 13den April 1713 maakte de vrede van Utrecht een einde aan den Spaanschen successie-oorlog, die de krachten der Republiek jammerlijk had uitgeput. Den 13den Juni zonden de Heeren bericht aan Doncker, die den vrede liet afkondigen, een dankdienst in de kerk houden en des avonds de gansche burgerij onthaalde — op eigen kosten, schrijft hij, om de meesters vooral niet te ontstemmen ⁷⁾. Aanstonds nam de welvaart toe en

¹⁾ Doncker aan X 20 Juni 1711, portef. no. 1 fol. 133v.

²⁾ Doncker aan X 1 Juni 1712, portef. no. 1 fol. 142v.

³⁾ Hartsinck, *a.w.* blz. 700—722.

⁴⁾ Kowan aan X 22 Mei 1713 portef. no. 1 fol. 143v.

⁵⁾ Doncker aan X 28 Maart 1713 portef. no. 1 fol. 146. 147. Kowan aan classis 23 Mei 1713, Oud class. archief als boven, zegt, dat zij beloofden in een heel jaar het eiland niet te molesteeren!

⁶⁾ Hamelberg *a.w.* I 119—127.

⁷⁾ Doncker aan X 26 April 1714, portef. no. 1 fol. 148. Volgens ds. Kowan had deze dankdienst eerst Maandag 25 Sept. 1713 plaats, toen hij over ps. 28 preekte en daarna drie maal het kanon van fort Oranje gelost werd, Kowan aan zwager Willem Gijs-

de suikerplantages, te voren verlaten, werden weder met kracht in cultuur gebracht. Daardoor ontstond meteen sterke vraag naar slaven, en de planters hadden jaarlijks wel twee scheeps-ladingen kunnen gebruiken. Doch, alweder, de Compagnie bleef in gebreke en dus kochten de burgers natuurlijk bij de enterloopers, die voortdurend prachtige zaken deden ¹⁾.

§ 3. In 1711 valt het befaamde heksenproces op St. Maarten. Twee schavuiten, de vice-commandeur François Lemaire, dien Doncker in 1708 had benoemd, een verloopen Franschman en zijn secretaris Philip Allegre, lieten daar een zestal gegoede mannen en vrouwen van toovenarij beschuldigen om zich van hun geld meester te maken. Zij voerden tegen hen een proces in optima forma en, ofschoon zij zelven in hekserij allerminst geloofden, toonde Lemaire eene zonderlinge kennis van het heksenbijgeloof, zoodat het scheen, alsof hij van middeleeuwsche heksenhamers lectuur had gemaakt. Ook deed hij in uitgezochte wreedheid jegens zijne beklagenswaardige slachtoffers voor de oude heksenmeesters niet onder. Gouverneur Doncker zond eene commissie naar St. Maarten, die gemakkelijk de onschuld der onnoozele menschen aan het licht bracht. Men bracht de beide schelmen gevankelijk naar St. Eustatius, sloot hen, omdat er, gelijk wij vroeger zagen, geen gevangenis was, in een van die groote, droge regenbakken op, waarvan reeds Du Tertre bewonderend gewag maakt, waaruit zij al spoedig gemakkelijk ontvluchtten en naar Curaçao gingen, waar althans Lemaire beschermers had. Zij bewogen den directeur Jeremias van Collen om Doncker te dagvaarden, niet echter om wat hij in dat heksenproces tegen hen gedaan had, zóóver ging hun brutaliteit toch niet, maar om betaling te doen voor zeker huis op St. Maarten, dat Lemaire volstrekt valschelijk beweerde zijn eigendom te zijn. Doncker te oud en te ziek, om zelf te gaan, zond twee gevolmachtigden, Meyer en Lindesay, die 4 November 1713 inderdaad naar Curaçao vertrokken, maar, omdat men het proces schandelijk slepende hield, daar in Augustus 1714 nog werden opgehouden. Juist in die dagen verscheen Lamont nog eens weer op het eiland, met recommandatie van Van Collen, om zijne zaken te behartigen. Om zijn slecht geweten durfde hij zich maar weinig vertoonen, maar vond nog gelegenheid zijnen ouden

brecht 25 Octob. 1713, Oud class. archief. Wel laat! Op St. Christoffel hadden de Engelschen 29 Juli den vrede geproclameerd, de vreugdevuren en de kanonschoten had men op St. E. kunnen zien en hooren. Kowan aan denz. 17 Aug. 1713.

¹⁾ Kowan aan X 24 April 1714 portef. no. 2 fol. 374^r; 17 Juni 1715 portef. no. 1 fol. 150^r; Doncker aan X 26 April 1714 portef. no. 1 fol. 149^r.

vijand Doncker te prikkelen door te zeggen, dat die zaak van Lemaire in de helft van den tijd kon zijn afgedaan, maar dat men hem, Doncker, geld uit den zak wilde kloppen. Inderdaad hadden de ons reeds bekende Willem Lamont en Willem de Bij, ofschoon zij beter wisten, velerlei beschuldiging tegen Doncker ingebracht. De Raad op Curaçao ontzegde aan Lemaire zijn eisch en 3 Februari 1715 waren de gevolmachtigden eindelijk weder thuis. Maar de gruwelen van het heksenproces waren helaas buiten het geding gebleven ¹⁾).

§ 4. Het ging ds. Kowan, trots zijn klachten, niet slecht. Vóór den Franschen overval had hij f 800 gekregen, in 1715 nog eens f 1000, hij had aandeelen in een suikerplantage, een stuk land voor zijn groenten en nog eene plantage op Saba, die hij verhuurde. Hij ging daar jaarlijks heen en doopte dan meteen gemiddeld een twintig kinderen, waarvoor hij 30 stukken van achten ontving. Voor huisdoop of -trouw rekende hij altijd twee pesos, overmits een leviet van het altaar leven mag. Voorts had commandeur Doncker in het fort een groot huis laten bouwen voor de godsdienstoefening ²⁾. En eindelijk had hij met een voorschot uit de diakoniekas voor zichzelf een huis gebouwd. Het oude, van riet, had in den orkaan van 2 October 1713 zwaar geleden, de stutten van wit cederhout waren verrot en het dak lekte zóó, dat de dominee zijn bijbel niet kon openleggen wanneer het regende. Tijdens dien orkaan hadden zijn vrouw en kinderen dan ook in het orkaanhuisje van haar broeders moeten vluchten ³⁾. Thans kreeg hij een huis van 29 voet lang, 15 breed en 12 hoog, voorloopig nog met droog suikerriet gedekt, dat de negers voor niets van de plantages mochten oprapen, daarna, toen hij eenig geld ontvangen had, liet hij op St. Christoffel New-Yorksche planken koopen, waarmede men het huis rondom beschoot. Er waren twee kamers, rondom het huis was een muur van twee voet hoog en twee voet breed en het regenwater vloeide door eene gemetselde goot in den regenbak ⁴⁾. Zoodra hij het voorschot aan de diakonie zou hebben terugbetaald, zou het huis zijn eigendom zijn. Hadde het in zijn aard gelegen, hij had tevreden mogen wezen.

Wij hebben indertijd gezien dat ds. Kowan met Catharina de

¹⁾ L. Knappert, *Een heksenproces op St. Maarten* in *W.I.-Gids* 1928, blz. 241-264 met de bewijsplaatsen.

²⁾ Doncker aan X 20 Dec. 1715 portef no. 1 fol. 153^r—156^v. Copie der afrekening met ds. Kowan aldaar fol. 157 en 158.

³⁾ Kowan aan cl. Amst. 23 Mei 1713, aan zwager Willem Gijsbrecht 25 Oct. 1713, aan classis 25 Juli 1714. Oud class. archief Amst.

⁴⁾ Kowan aan X 25 Jan. 1717 portef no. 1 fol. 173.

Geus getrouwd en met haar 18 Mei 1701 op het eiland aangekomen was. Zij kon daar niet aarden en wilde van harte gaarne naar Amsterdam terug, maar is op St. Eustatius overleden. In een brief van 20 October 1713 spreekt Kowan van zijne vrouw zaliger, maar was toen reeds lang getrouwd met zijne tweede vrouw, Anna Oyen, een naam op het eiland inheemsch. In een brief van 6 Juli 1712 spreekt hij van vrouw en twee kinderen. Dat waren Anna, van wie wij het geboortejaar door leemten in het doopboek niet kennen, maar die 1 Sept. 1727 als getuige staat bij den doop van Cornelis Sim. Doncker. De tweede dochter was Johanna, gedoopt 20 Jan. 1711¹⁾. Den 17 Augustus 1713 spreekt hij van vrouw en drie kinderen, dat waren dus Anna, Johanna, en Antonia, geb. 15. ged. 23 Juni 1713. Dan volgt Sara, geb. 11, ged. 26 December 1715. Doch Antonia moet spoedig overleden zijn, want 30 Mei 1718 wordt er weder eene Antonia geboren en 6 Juni gedoopt, en eindelijk 23 Juli 1720 een zoon Antonius, 4 Augustus gedoopt²⁾.

§ 5. De volkstelling van het jaar 1715 gaf de volgende cijfers:

Op St. Eustatius 410 christenen en 561 slaven . . . = 971

na den vrede nog ingekomen 114 en 189 = 303

Te zamen . . . = 1274

Op Saba 336 christenen en 176 slaven = 512

Op St. Maarten 361 en 244 = 605³⁾.

Men bespeurt aanstonds de gevolgen van den vrede en de toegenomen welvaart. In 1705 waren deze cijfers geweest resp. 606, 577 en 251, de bevolking van St. Eustatius en St. Maarten is dus meer dan verdubbeld, alleen die van Saba iets gedaald.

§ 6. De commandeur Jan. Simonsz. Doncker begon den last van jaren en ziekten telkens zwaarder te voelen. In Januari 1717 ziek te bed liggend, beval hij Heeren X als zijn opvolger zijn gelijknamigen zoon of anders zijn schoonzoon Joh. Lindesay aan. Doch nooit, hoopte hij, zouden zij Bartholomeus Tribier of Isaac Lamont of iemand van die familie kiezen, omdat die met een volkomen haat tegen de bewoners des eilands waren ingenomen en stellig twist zouden doen rijzen. „Ick wil hopen”, eindigt hij, „wanneer het God Almagtig believe sal mijne siel op te nemen in de eeuwige vreugde, dat Hij mij mede genadiglick verleenen sal een vroolijke opstanding ende H.E.Achthb. Heeren

¹⁾ *Doopboek van St. Eustatius* no. 247 op de data.

²⁾ *Doopboek* als boven op data. Het doopboek begint in November 1709, het trouwboek in 1730.

³⁾ Telling van 19 Aug., 3 Nov. en 15 Dec. 1715, portef no. 1 fol. 161—163^r, 167 168^r 169, 170^r

persoonen, Mevrouwen en respectieve familie te zijner teyt eene salige navolginge" ¹⁾. Voor de Heeren en Meesters was altijd de laatste gedachte.

Het oordeel over Doncker jun. en Lindesay was echter op het eiland niet algemeen gunstig. Het heette, dat zij met recht of onrecht rijk wilden worden, dat zij met hun kliek gastreerden en brasten en eigenlijk het land regeerden, terwijl hun oude vader voor een oortje bij hen thuis lag. Ware het niet om enkele rechtvaardigen, gelooft ds. Kowan, God zou het eiland reeds als Sodom omgekeerd hebben ²⁾.

§ 7. Enkele weken later, Maart 1717, werden die van St. Maarten verrast door de komst van den heer François de Lauriol, die, in opdracht van den markies De la Varenne, „chevalier de l'ordre militaire de S. Louis, capitaine des vaisseaux du Roy, son gouverneur et lieutenant general des isles Françaises du vent de l'Amérique" bezit kwam nemen van de aan de Franschen toebehoorende helft des eilands ³⁾. De la Varenne, overwegende dat het Z.M. niet onbekend was, hoevelen zijner onderdanen op St. Maarten woonden zonder eenig toezicht op hun stoffelijk en geestelijk leven, had besloten den sieur De Lauriol, die vroeger kapitein van de militie op dat eiland geweest was, er heen te zenden om op alles orde te stellen, opdat deze families door geen vreemde natie zouden gehinderd worden. Had de markies misschien iets vernomen van Lemaire's schandelijk gedrag tegen enkele Fransche gezinnen? Lauriol moest de Fransche bewoners verzekeren, dat er spoedig een priester zou komen om hen geestelijken bijstand te verleen, hij moest hen tot eensgezindheid opwekken en tot eerbiedige zorg voor de kerken, waar men den heiligen dienst verrichtte. Hij moest hen aanbevelen om onder geen voorwendsel eenig stuk gayac hout ⁴⁾ aan vreemdelingen te verkoopen, gemerkt Z.M. het voor zijn dienst gaarne koopen wilde tegen den loopenden prijs. De Fransche gezinnen mochten niet in het Hollandsche gedeelte gaan wonen, wel voortgaan er op de plantages te werken, doch geen ander gezag erkennen dan dat des Konings. Mocht de heer De Lauriol bij geval den gezaghebber der Hollanders te spreken krijgen en mocht deze aanspraken laten gelden op het gansche eiland, op grond van het verdrag

¹⁾ Doncker aan X 28 Jan 1717, portef. no 1 fol. 175, 176^r. Bijna gelijklopend portef. no. 2 fol. 477.

²⁾ Kowan aan broeder Willem Gijsbrecht 17 Aug. 1713, Oud class. archief Amst.

³⁾ De commissie van De la Varenne aan Lauriol, d.d. 5 Febr. 1717 portef. no. 1 fol. 179v. 180^r.

⁴⁾ Guajacum officinale, pokhout, om zijn hardheid gezocht, Oldendorp *a.w.* I 205.

tusschen den heer Lucas van St. Eustatius en enkele bewoners van dit eiland, onderdanen des konings ¹⁾, dan moest De Lauriol hem te verstaan geven, dat, daar deze menschen geenerlei volmacht bezeten hadden, dat verdrag van nul en geener waarde was. In woorden en gedragingen moest De Lauriol gematigd zijn, alleen wanneer de Hollandsche gezagvoerder daarvan misbruik zou maken, moest hij ook een hoogen toon aanslaan ²⁾.

Den 15den Maart 1717 was De Lauriol op St. Maarten gekomen, den 18den ging de vice-commandeur van het Hollandsche gedeelte, Mart. Meyer, met zijn volk naar Marigot en vroeg den Franschen kapitein, welke volmacht hij had, of hij last kon vertoonen hetzij van H.H. Mog. of van Bewindhebbers of van Jan Simonsz. Doncker? De Lauriol antwoordde: „neen maar van mijn heer en meester op Martinique”. En Meyer weder: „Ik heb geen meester op Martinique, maar op St. Eustatius”. Hij vroeg copie van de commissie en instructie en beval hem aanstonds het eiland te verlaten ³⁾. Aan het eerste voldeed De Lauriol, aan het tweede natuurlijk niet en wij zullen hem in 1721 nog op zijn wettigen post vinden. Abr. Calwaert ging met de stukken naar St. Eustatius en na de lezing ervan vond Doncker het geval zeer vreemd. Wat óns vreemd voorkomt zijn zijne woorden, dat Heeren X sedert den laatsten oorlog St. Maarten hebben geregeerd, ook het Fransch gedeelte, „sonder omkeyk van de vranschen naar dat eylandt”. Wij zagen vroeger dat Lamont het in 1703 bezet had. De Franschen kwamen dan eerst nu voor hun rechten op.

Voor het overige ging het op St. Maarten niet voorspoedig, de bewoners trokken er uit, het land lag braak en juist in deze dagen verkocht Doncker eene compagniesplantage, waarvoor geen liefhebbers waren, aan Jan Hendrik Sieben van St. Thomas voor den spotprijs van 500 stukken van achten. Nog onder commandeur Jac. Stevens bevonden zich deze penningen „onder arrest onder handen van onsen dominé Anthoni Cowan”, waar-

¹⁾ „.... en vertu du concordat fait entre le sieur Lucas député de St. Eustache et quelques habitans sujets du Roy dans la mesme isle....” Lucas Schorer, gouverneur van St. Eustatius had Zondag 3 April 1689 en volgende dagen het eiland tegen De Blenac verdedigd (boven I § 3) maar het den 6den overgegeven. In het verdrag, bij Hamelberg a.w. II Doc. blz. 46 vlg., vind ik St. Maarten niet genoemd. Er zal eene afzonderlijke overeenkomst gesloten zijn, waarbij dan alweder het verdrag van 1648 vergeten schijnt.

²⁾ *Copie Instruction donné au fort royal de Lamartinique* le 5 Fevr. 1717, portef. no. 1 fol. 181.

³⁾ M. Meyer aan Doncker 18 Maart 1717, portef. no. 1 fol. 183.

om is niet duidelijk, maar het bewijst dat men hem in geldzaken betrouwbaar rekende ¹⁾).

§ 8. Had de oude Heer Doncker gevraagd om zijn zoon als opvolger, de jonge Doncker vroeg dat nu ook zelf aan de Heeren doch in de gebruikelijke copie, die men enkele weken na den eersten placht te verzenden, moest hij er bijvoegen, dat 23 Mei 1717 schipper Sipkes van Curaçao was aangekomen met aan boord de heer Gerard de Mepsche en familie, door de Heeren X als tweede commandeur aangesteld ²⁾. Ook Doncker sen. meldde 's mans komst met de sombere bijvoeging, dat hij hoopte met De Mepsche in eendracht te kunnen leven ³⁾. Zijn voor gevoel heeft hem niet bedrogen: De Mepsche heeft nog zijne laatste dagen vergald. Den 24sten Mei haalde de bevolking hem in onder kanonschoten.

Jonker Gerard de Mepsche was een tijdgenoot van den beruchten Rudolf, heer van Faan en zijn verre neef, want terwijl deze een afstammeling was van Johan, den gehaten luitenant der hoofdmannenkamer uit Alva's tijd, was Gerard dat van Johan de Mepsche den Olde op Piloursema bij den Ham, die in 1580 na het verraad van Rennenberg naar Oostfriesland was uitgeweken ⁴⁾. Zijn vader was kapitein Johan, zijne moeder Juliana Verrucii, hij zelf staat in het doopboek der gereformeerde gemeente van Groningen op 27 Maart 1683. Bij resolutie van Ged. Staten van Stad en Lande d.d. 7 Juni 1701 werd hij benoemd tot vaandrig. Hij was gehuwd — wanneer en waar blijkt niet — met Elisabeth Vermasen, uit welk huwelijk althans twee kinderen waren, Jan Julius geboren in 1711 te Zwolle en Gerardina Elisabeth in 1712 in de citadel te Luik ⁵⁾. Hij diende dus toen in het Zuiden, maar in 1713 lag hij in garnizoen te Delfzijl. In Maart van dat jaar verzocht hij aan Gedepp. verlenging van zijn verblijf aldaar, wat zij hem vergunden „mids hem in gerustheyd

¹⁾ Doncker aan X 5 Mei 1717 portef. no. 1 fol. 177, 12 Aug. 1717 *aldaar* fol. 197^r. Stevens aan Kamer Zeeland 4 Mei 1722 portef. no. 2 fol. 569^r. De *verkoopacte* der plantage is gedagteekend 22 Nov. 1715, Heeren X keurden den verkoop goed bij missive aan Stalpert van 16 Dec. 1719. Jan Hendrik Sieben was getrouwd met Anna Maria Runnels en bevond zich ten tijde van den verkoop op St. Eustatius, *Doopboek* no. 247 als boven op 26 Dec. 1715.

²⁾ Heeren X meldden deze benoeming aan Doncker per missive van 19 October 1716.

³⁾ Doncker jun. aan X 6 Mei 1717 en 25 Juni portef. no. 1 fol. 185. 187v. Doncker sen. aan X 28 Mei 1717 *aldaar* fol. 193.

⁴⁾ G. M. Cohen Tervaart, *De grietman Rudolf de Mepsche*, 1921. J. A. Feith, *De Ommelanden Borgen* 1906, blz. 37, 88; over Piloursema *aldaar* 144; over het geslacht Verrucii *aldaar* 73 en 156. Voor leden van het geslacht De Mepsche ook J. A. Feith e.a. *Grafschriften in Stad en Lande* 1910 en het *Album Stud. Ac. Gron.*

⁵⁾ *Navorscher* XXXIII 239.

aldaer sal moeten ophouden en niet vandaar sal mogen comen sonder nader ordre" ¹⁾. Dus een arrest in zijn garnizoen, daarna nog verzwaaard door zijn overbrenging naar den Stads-geweldige te Groningen, waar hij in April zat opgesloten ²⁾. Blijkbaar verkeerde hij in geldelijke moeilijkheden, want, toen Gedeputeerden hem verlof gaven om naar de West-Indiën te vertrekken, bepaalden zij: „De Heeren Gedepp. hebben den luitenant Gerard de Mepsche geaccordeert om eene reise nae Curassau te mogen doen, mits dat geduirende desselfs absentie het luits. tractement voor de eene helft bij desselfs huisvrouw ende de andere helft bij de crediteuren van gen. luitenant zal worden genoten, wordende de sollicitateur der Comp. geauthoriseerd om de betaalinge dien conform te doen, mids de helfte, ten behoeve der crediteuren tijdelijk in te houden, niet als op ordre der heeren Gedepp. sal worden gedistribueert" ³⁾. Aldus kwam hij als adelborst d.i. soldaat-vrijwilliger naar Curaçao met aanbeveling van Heeren X, waarom Van Collen niet beter wist te doen dan hem aanstonds tot kapt. luitenant aan te stellen. Doch dit was den Heeren weder al te kras en zij bevalen dat Gerard onmiddellijk weder adelborst zou zijn. Toen was Gerard boos, reisde naar Holland terug, bepleitte zijn zaak voor Bewindhebberen, waarbij hij wel steun van Groninger jonkers zal genoten hebben, en het einde was zijne benoeming tot tweeden commandeur van St. Eustatius! Hij kreeg eene der Compagniesplantages in gebruik, dicht bij het fort, met zes slaven, / 600 gage, het bevel over twaalf soldaten, die Heeren X zouden zenden, terwijl hij ook de burgerij in den wapenhandel oefenen moest ⁴⁾. Ziedaar de man, dien Bewindhebberen op de Statianen loslieten.

§ 9. Hij was nog nauwelijks op het eiland aangekomen, of ds. Kowan klampt hem zoowaar aan over de eeuwige kwestie zijner vrije tafel en deed dat zoo herhaaldelijk („wie niet voor zijn familie zorgt" zeide hij, „is slimmer dan een ongeloofige, daarom sorg ik ook voor mijn familie"), dat De Mepsche „altiemets genootsaecht (was) hem quaet bescheit te geven". Inderdaad deed hij dat. Woensdag 4 Augustus 1717 wandelde de dominee langs een plaats De Leugenaar aan het strand en zag daar voor een huis De Mepsche zitten met zijne vrouw, mons. Almers (zijn secretaris) en kapitein Jac. Stevens. De man was dronken en

¹⁾ *Resol. Ged. Staten* 23 Maart 1713.

²⁾ *Aldaar* op 26 April 1713.

³⁾ *Aldaar* op 2 Juni 1713. Voor talrijke inlichtingen ben ik grooten dank verschuldigd aan den heer J. A. Brouwer, commies-chartermeeester in Groningen.

⁴⁾ Bovengen. mistive van 19 Octoger 1716, voorts eene van 24 Dec. 1716. Hamelberg *a.w.* I 215.

vloekte den dominee uit en verzocht hem daarna weer, ook een glas wijn te nemen van het tinnen bord, waarmee een slaaf rondging. Wat Kowan weigerde. Ook Doncker meldt (het zou zijn laatste brief zijn) dat De Mepsche van 's morgens tot 's avonds den sterken drank najoeg ¹⁾ en dan zeer „passieusig” was. In zulk een bui wilde hij met een kanon van het fort schieten, maar het oude stuk barstte en een arme konstabel werd er door gedood. Sprak de commandeur hem daarover aan, dan dreigde hij met de goede vrienden, die hij onder Bewindhebbers had. Den 15den Juli brandde Donckers huis af met al zijne goederen daarin, naar hij vreesde moedwillig aangestoken ²⁾.

Heeft dit ongeval zijn dood verhaast? Zaterdag 21 Augustus 1717 des ochtends ten 5 ure overleed hij. „Hij is”, schrijft zijn zoon, „in den Heere ontslapen, verhoopende dat zijn siel in het Eeuwige vreugden rust met zijn zaeligmaker Jesus Christus en het Eeuwige Triumphe uitgalmt van de overwinninge des doods. Amen!” Ook het vele geld, dat hij in het proces-Lemaire verloren had, mag zijn einde verhaast hebben ³⁾. Hij was 72 jaar geworden. Op zijn sterfdag na zonsondergang droeg men den ouden commandeur naar zijne plantage onder het lossen van kanon-en geweervuur en zette het bij in een gemetselden grafkelder ⁴⁾. De Mepsche, den rouw niet eerbiedigend, vroeg aanstonds overlegging der compagniesgelden, ja drong daar „in passie” op aan, geheel in strijd met het gebruik in West-Indië, dat in een sterfhuis alle goederen zes weken onder zegel blijven. Toen die tijd verstreken was zond Lindesay copie uit de boeken van zijn schoonvader van Compagnies inkomsten en uitgaven ⁵⁾. Andere papieren waren vermoedelijk bij den brand van 15 Juli verloren gegaan.

§ 10. Met De Mepsche ging het van kwaad tot erger. Tegen de schippers der naburige eilanden gedroeg hij zich zoo woest, dat zij wegbleven en derhalve kwam er gebrek aan levensmiddelen. Tegen de burgerij trad hij even onhebbelijk op; den Zondag vierde hij niet, maar speelde dan biljart in de herbergen; wat Doncker zaliger aan het fort had laten doen haalde hij weer onder

¹⁾ Vergel. *Spr.* 23, 29—35.

²⁾ De Mepsche aan Kamer Amst. 10 Aug. 1717, portef. no. 2 fol. 481, 482v. Kowan aan classis Amst. 13 Octob. 1717, Oud class. archief. Doncker sen. aan X 12 Aug. 1717 portef. no. 1 fol. 195—198r.

³⁾ Doncker jun. aan X 13 Sept. 1717 portef. no. 1 fol. 203, 204.

⁴⁾ Kowan aan X 21 Sept. 1717 portef. no. 1 fol. 230v.

⁵⁾ Lindesay aan X 13 Sept. 1717 portef. no. 1 fol. 205, 206. In deze portefeuille bevinden zich in afzonderlijken grauw papieren omslag maar met doorlopende pagineering het journaal en grootboek van Comp. inkomsten en uitgaven van 1 Januari tot 20 Augustus 1717.

den voet; voor het garnizoen was hij een wreed meester: voor het minste vergriep liet hij soldaten met lont tusschen de vingers branden en daarna aan den vlaggestok geeselen; niet minder ergerlijk waren zijn „menigfuldige en verfoeylijke vuyle discoursen die hij continueel voor den dag bracht, onbetaemlijk om aan te hooren ofte op papier te staen”, zoodat fatsoenlijke vrouwen niet konden blijven of het harden waar hij was of kwam. Toen hij derhalve de onbeschaamheid had den burgers eene attestatie van goed gedrag ter teekening vóór te leggen, weigerden zij dat eenparig, zeggende, dat hij het eiland te gronde richtte en dat zij niet uit den oorlog tot vrede gekomen waren, om te worden onderdrukt ¹⁾).

Van 's mans manieren moeten wij, ofschoon niet begeerig er lang bij stil te staan, een staaltje geven. Op een dag kwam de vice-commandeur van St. Maarten, Martinus Meyer, een goed woord doen voor een schipper, dien De Mepsche gevangen wilde zetten. Als gewoonlijk door den drank bezet, zeide hij tot Meyer: „gij bent een dondersche schelm, spreek nog één woord en ik zal UEd. met mijn degen doormaaïen”. Zijne vrouw kwam tusschenbeide met „kind, de heer Meyer spreekt UEd. geen kwaad woord”, maar niettemin liet de jonker hem en den schipper in het fort opsluiten en, toen een burger, James Lynch, hem vroeg althans een hangmat in het fort te mogen hangen, beet hij hem toe: „Wilt gij dood wezen?” Den volgenden morgen kwam Koenraad Almers aan Meyer zeggen, dat hij weg kon gaan, maar deze wilde natuurlijk eerst weten, waarom hij gevangen was gezet. Toen echter Almers hem uit naam van juffrouw De Mepsche kwam smeeken, toch maar te gaan, deed hij dat uit meedoogendheid voor de arme vrouw ²⁾. Zij was het ook, die den burger Jac. Stevens, op wiens huis de woestaard al eens uit het fort een kanon had afgepast, tegen een aanslag van haren man waarschuwde. Toen hij daarvan hoorde, vloekte hij: „Foetre canalje, ik salse God dood'mij morgen ogtend vroeg in 't fort setten” ³⁾.

§ 11. Kort na zijn komst had hij met ds. Kowan afgesproken, dat hij hem naar Saba vergezellen zou, wanneer daar doopbeurt

¹⁾ Joh. Heyliger, kapitein der burgerij en raden aan X 15 Sept. 1717 portef. no. 1 fol. 223v—226v. Kowan aan X 2 Nov. 1717 *aldaar* fol. 240, 241^r, 256v.

²⁾ *Getuigenis* van M. Meyer portef. no. 1 fol. 260.

³⁾ *Aldaar* d.d. 18 October 1717 fol. 241v. 266v, 274v. Was dit arme schepsel de boven genoemde Elisabeth Vermasen? Maar de resolutie der Gron. Gedepp. van 2 Juni 1713 bepaalde immers dat gedurende De Mepsche's afwezigheid zijne huisvrouw de helft van zijn luitenantstractement zou genieten, hetgeen er op schijnt te wijzen, dat zij in patria is gebleven. Nu hield zij zich volgens *Navorscher* XXXIII 239 nog in 1744 met haar dochter te Nijmegen op, maar het kan zeer goed zijn dat zij haren man naar West-Indië gevolgd is, tenzij De Mepsche zich aan bigamie schuldig heeft gemaakt.

zou zijn. Nadat er Woensdag 9 Juni 1717 biddag voor 't gewas geweest was, kwam er Zondag 13 scheepsgelegenheid voor Saba, waarop de predikant aan De Mepsche vroeg, of het hem schikte na de preek over te steken? Maar de ander ging toen dusdanig te keer, dat ds. Kowan geheel overstuur raakte en vreesde dat hij Zondag niet zou kunnen preeken. Maar, toen hij de gemeente ter kerke zag gaan, „dacht hij op zijn Jezus” en besteeg den kansel. De Mepsche en zijn vrouw waren er niet, ofschoon zij zelden verzuimde. Doch de schipper was intusschen al weggezeild. ¹⁾ Gelukkig kwam er deze maal spoedig weer gelegenheid. Zaterdag 16 October kon de dominee met eene bark naar Saba gaan, doopte Zondag na de preek 20 kinderen, vertrok weer Maandag vóór zonsondergang en was Dinsdag 19 ook 's avonds weer thuis ²⁾.

Zondag 1 Augustus 1717 was de eerste afkondiging voor het avondmaal, Zondag 8 de tweede, Maandag 9 de noodiging. Vroeger deed de kerkeraad dat bij de leden aan huis, maar trof hen dan vaak niet aan, en thans liet men hen op 't fort samenkomen, bij welke gelegenheid (instelling van commandeur Doncker) de vlag van den muur woei. Doch de Mepsche zat niet met de gemeente aan, omdat hij met zijne verwanten in Groningen ruzie had en dat — gelijk nog tegenwoordig wel geschiedt — op de Kerk verhaalde ³⁾.

§ 12. De burgerij, over De Mepsche's gedrag ten zeerste onstemd, wendde zich per rekest tot Bewindhebberen om een ander opperhoofd te bekomen, ja op dienzelfden dag hakte de Raad, eigen beschikkingsrecht handhavend, den knoop door en ontzette den man uit zijn ambt om te kunnen repatriëeren en verantwoording te doen van zijne kwade regeering. Jan Heyliger werd bij provisie commandeur ⁴⁾. Doch daarom waren zij den dronkaard nog niet kwijt! Na zijn ontslag zat hij thuis met Koenraad Almers te drinken, de een in een hamack ⁵⁾ liggend, de ander daarnaast op een stoel zittend, totdat zij elkander nauwelijks glas of kop konden aangeven. Arme juffrouw De Mepsche! Op het laatst werd

¹⁾ Kowan aan X 21 Sept. 1717 portef. no. 1 fol. 229v. *Verklaring* van kapitein Jac. Stevens in den kerkeraad voor de ouderlingen Dan. van der Poel en Joh. Markoe jun. *aldaar* fol. 231. Kowan aan cl. Amsterdam 13 Octob. 1717, class. archief Amst.

²⁾ Kowan aan X 2 Nov. 1717 portef. no. 1 fol. 238v. Vergel. *boven* II § 4. De vorige maal was geweest 16 April 1715, de volgende zou zijn 27 October 1719, *Dooptboek* no. 247 op data. Doch op Saba geboren kinderen werden ook wel op St. E. gedoopt.

³⁾ *Brief* als *boven* van 21 Sept. 1717 fol. 230^r.

⁴⁾ *Rekest* d.d. 14 Octob. 1717 portef. no. 1 fol. 243, 244v. Doncker jun. aan X 20 Oct. 1717 *aldaar* fol. 234v. Kowan aan classis Amsterdam 4 Nov. 1717, class. archief Amst.

⁵⁾ Ind. amak, Eng. hammock, Fr. hamac, It. amaca, Sp. hamaca, Ned. hangmat, *Encycl. W. Indïe* kol. 356.

de jonker zóó gevaarlijk, dat de Raad hem 10 November met een bark naar St. Thomas zond ¹⁾. „Had hij maar naar mijne vermaning geluisterd”, zegt ds. Kowan wijsgeerig. In Mei 1718 zat hij nog met zijne familie op St. Thomas ²⁾, den 31sten October schreven Heeren X, zeker niet te vroeg, dat zij de behandeling van De Mepsche wel wat bar vonden, maar dat zij hem toch niet zouden terugzenden ³⁾. Hij is daarna naar Curaçao gegaan, waar wij hem in 1721 aantreffen als . . . kapitein-luitenant der militie! ⁴⁾.

§ 13. Zaterdag 20 November 1717 vergaderden Heeren Bewindhebberen. Ter tafel waren een aantal brieven van ons eiland o.a. over Lauriol op St. Maarten en De Mepsche, maar men ging daarop bijna niet in. Evenmin deed men dit op Kowan's brief over zijn huis, maar wèl besloten de Heeren hem te verzoeken, wat noch hen noch hem tot eer verstrekt, of hij bij voortduring berichten zou willen zenden over de onderlinge verhouding der beide commandeurs en of zij het voordeel der Compagnie behartigden? Zij zouden dan zorgen, dat zijn tractement ordentelijk zou worden voldaan ⁵⁾. Dit gelijkt van dichtbij op spionage. Een jaar later lieten de Heeren zich weder een aantal brieven voorlezen, „waarop geen conclusie gevallen” behalve dat zij den predikant aanspoorden in het waarnemen van zijn dienst met ijver te continueeren, terwijl men aan den nieuwen commandeur over zijn achterstallig tractement order zou zenden ⁶⁾. Dat was alles. Hadden de eilanders ongelijk als zij klaagden, dat de Heeren zich niet om hun lot bekommerden? En, voegen wij er bij, in de keuze der gezagvoerders, door domheid of door nepotisme, bijzonder ongelukkig waren?

§ 14. Den 10den Mei kwam van St. Christoffel en reisde 12 Mei 1718 door naar St. Maarten Louis Guillaume Durepaire, benoemd commandeur van dat eiland ⁷⁾. De Comp. had hem voor duizend stukken van achten het gezag over het gansche eiland verkocht en natuurlijk kwam de Fransche helft daartegen in verzet en weigerde den gewonen eed. Voorts was Martinus Meyers nog altijd vice-commandeur, hij voelde zich derhalve gekrenkt door Durepaire's komst en was aanstonds in de oppositie. En met hem de

¹⁾ Kapitein en Raden aan X 16 Nov. 1717 portef. no. 1 fol. 250^r. Hierop doelde gouverneur Erik Bredal van St. Thomas, toen hij 13 Maart 1718 schreef, dat de Franschen hun gouverneur van Martinique en de Hollanders den hunnen van St. Eustatius verjaagd hadden, bij Westergaard, *a.w.* pag. 192.

²⁾ Portef. no. 2 fol. 486v.

³⁾ *Missiven* van Heeren X d.d. 31 October 1718.

⁴⁾ *Protocollen* van Curaçao op 15 Juni 1721.

⁵⁾ *Resolutiën* van Heeren X Sabbathi 20 Nov. 1717 fol. 239v.

⁶⁾ *Resolutiën* als boven Sabbathi 15 Oct. 1718 fol. 310^r.

⁷⁾ Kamer Amsterdam had 16 Febr. aan Mart. Meyers's mans benoeming gemeld.

gansche burgerij. Durepaire was van zijn eigen volk weggelopen naar de Spanjaarden op San Domingo, had daarna op St. Thomas (waarom hooren wij niet) in de boeien gelegen, was ontvlucht en nu op St. Maarten aangesteld. Hij kende noch Nederlandsch noch Engelsch, en de eilanders vonden dat terecht eene bedroefde zaak. Den Nederlandschen secretaris door den Raad aangesteld, verving hij door zijn zoon, dien hij op Martinique „veroverd” had bij een vrouwspersoon, met wie hij niet getrouwd was geweest. Maar die zoon kende evenmin onze taal ¹⁾. Voorts was er altijd een klerk geweest, die des Zondags een preek voor de gemeente las, maar sinds Durepaires komst hoorden zij gebed noch predikatie, zoodat de commandeur wel een vijand van de kerk scheen. Hij schold de menschen voor „boeger de hollandees” (bougres de hollandois) en „canaalyes”, en liever dan dat te verdragen wilden zij van het eiland weg. Mogen wij hen gelooven, dan had Durepaire de helft van het eiland aan de Franschen gegeven, nu zij den eed niet wilden afleggen, wat weer zou bewijzen, dat men het tractaat van 1648 vergeten was.

Toen in 1685 het edict van Nantes was herroepen, moesten de protestanten ook de Fransche koloniën verlaten. Ook van St. Maarten waren er toen bij nacht velen scheep gegaan, want, gelijk wij reeds zagen, hield de Maltheser ridder De Maynie sinds 1676 hei eiland bezet ²⁾. Hij had toen al de verlaten plantages voor den koning aangeslagen en Durepaire, die met eene mad^{elle} Du Maynie getrouwd was — ik weet niet in welken graad zij den ridder bestond — deed nu zijn best die plantages aan zich te trekken. Deze juffrouw Durepaire liet zich daarbij niet onbetuigd, in de raadszitting van Februari 1719 zat zij in den stoel van haren man, blauw in haar gezicht van woede over het geboden verzet en zeggende dat zij mans genoeg was om drie mannen te kloppen. Raden waren toen Mart. Meyers, Abr. Calwaert, Thom. Wattson, Henry Payne en W. van der Poelen. Geen wonder, dat de burgerij met aandrang om een anderen, Nederlandschen commandeur vroeg. Ter ondersteuning daarvan legden zij nog eene verklaring over van de eerzame juffrouw Mattalena Calloen, gewezen huisvrouw van den kapitein Bernie zaliger, tot wie Durepaire in haar eigen huis gezegd had: „Ik dacht onlangs, toen er dat alarm was

¹⁾ Van zijn Fransch dit staaltje. Durepaire aan X d.d. St. Martin 1 May 1719 portef. no. 1 fol. 508: „A Messieurs les vrintbres (bewindhebbers) de la noble compagnie des Indes dwest. Le Sieur Mayre en ce faisant reconoitre gouverneur et ayant entierement remis vous voyes mess. ou va linsolance de ce malheureux eet a l'exemple de St. Eustache. Le Sr. Mayre avoit surpris mon ordre pour arrester les nègres qui estoit au nombre de 30 et lanvoja au sr. Doncker et fit eschaper les nègres”.

²⁾ *Boven* I § 3.

in de kleine baai, dat de Spanjaarden aan het plunderen waren. Ik zou hen dan in Marigot gebracht hebben, om daar ook te plunderen. Ik wilde maar dat het oorlog werd, dan kon ik ook een paar huizen leeghalen" ¹⁾).

Het zal slechts billijk zijn ook Durepaire te hooren. Hij beweert, dat Meyers in Mei 1719 zelfs moordenaars op hem had afgezonden en een ander maal hem op een rots in zee had willen gevangen zetten. Hij vindt de eilanders niet beter dan oproerlingen, zij vergaderen zonder hem en hij is geen vijftig jaar geworden om dat te verdragen. Het leven verliezen in der Heeren dienst in geval van oorlog zou hem een glorie zijn, maar tegen oproerlingen vechten wil hij niet. Ook hij beklagt zich, dat hij den Heeren al wel twaalf brieven heeft geschreven zonder ooit antwoord te ontvangen. Van belang voor onze kennis der bevolking is 's mans mededeeling, dat die Payne en Wattson, bovengenoemd, met Cay en Hedra roomsche Ieren zijn, van de Engelsche eilanden verjaagd, thans in het Fransche deel des eilands, waar ook hij zich gevestigd heeft. Van belang is ook, dat, toen Durepaire zekeren anderen Ier schuldig had bevonden aan bloedschande, de Raad geen vonnis wilde wijzen, bewerende dat de Comp. dan maar rechters moest betalen, want dat zij niet verplicht waren uit hun werk te loopen. Dit zou dan kloppen met een andere aantijging van Durepaire, dat de burgers lachten om hun meesters zonder macht, ja, dat Meyers openlijk dorst beweren, dat de kooplieden van Middelburg en niet Bewindhebberen hun meesters waren. Blijkbaar voelden zij nog de overdracht aan de Compagnie als een vrijheidsverlies. Natuurlijk hooren wij nog allerlei kwaad van den „fripon" Meyers, waarvan ik alleen vermeld, als bewijs dat de godsdienstverschillen als wapen in dezen strijd werden gebruikt, dat Meyers zijne dochter roomsch had laten worden en zelf bij geen kerkelijke handeling ontbrak, tot bij het aanbieden van het gewijde brood, „qui est une ceremonie diabolique". In verband met de boven genoemde verklaring van juffrouw Bernie wijs ik nog op een woord van Durepaire, dat hij uit een brief van 30 Januari 1718 had gehoord van een Triple-alliantie en oorlog met Spanje ²⁾ en dat hij nu zou blijven en het eiland tot zijn laatste ademtocht en bloeddruk-

¹⁾ Joh. Heyliger aan X 26 Mei 1718, portef. no. 2 fol. 485, 486; 12 Januari 1719 aldaar fol. 488. Burgers van St. Maarten aan den Raad 1 Mei 1719 portef. no. 1 fol. 329, 331v, 336v. Ingezeten van St. Maarten aan X 13 Mei 1719 aldaar fol. 335, 336r. *Verklaring* van juffrouw Bernie z.d. aldaar fol. 339r.

²⁾ Het drievoudig verbond tusschen Engeland, Frankrijk en de Republiek tot bevestiging van den vrede van Utrecht is van Januari 1717; later sloot Oostenrijk zich nog daarbij aan tegen kardinaal Alberoni, die Spanje weder tot de oude macht wilde brengen, Blok, *Gesch.* ³ III 345, 349.

pel verdedigen. Want hij had beweerd, dat hij gaarne van zijne commissie ontheven wilde worden, al vond hij St. Maarten een prachtig eiland voor suiker, indigo en katoen, maar hij achtte, dat de Heeren hem misleid hadden en dat hij niet gehouden was de duizend realen der koopsom te betalen, noch rekende hij het zijn schuld, dat alles op het eiland overhoop lag ¹⁾. Inderdaad lag die schuld bij de Heeren.

§ 15. Eene ongelukkige benoeming schijnt ook die van den nieuwen fiskaal Johannes Meyer geweest te zijn, die 30 April 1719 op St. Eustatius was aangekomen, waar hij reeds vroeger als soldaat gediend had. Notabelen als Heyliger, Doncker en Lindesay vonden, dat zij met dezen man van klein verstand, die ter nauwernood zijn gezin aan den kost kon helpen en daarom er voor de matrozen der lorredraaiers nog een kroegje hij hield, leelijk zaten opgescheept; een beulsknecht, een verklikker scholden zij hem en geliefden zijne commissie niet te erkennen. Den straks te noemen nieuwen commandeur Jacob Stalpert was het insgelijks onbegrijpelijk, dat de Heeren zulk een schavuit hadden benoemd, die zich met tappen moest geneeren en den naam had van twee voor één te schrijven. Het is duidelijk, dat zulk een man geen gezag kon laten gelden. Bij zijn komst lagen er twee Zeeuwsche lorredraaiers, de Vergulde Vrijheid schipper David de Laay en de Jager schipper Nic. Van der Genugte onder het fort om hun slaven te verkoopen en, toen hij hun aan boord wilde komen, trachtten zij zijn bark in den grond te schieten. Hij klaagde zijn nood aan de Heeren: al kwam hier een man als koning Salomo, zij zouden hem door hun laster nog van het eiland zien weg te krijgen. ²⁾

In het jaar 1720 gaf de volkstelling voor St. Eustatius 1294 zielen, christenen en slaven te gader. Ds. Kowan komt op de lijst voor met vrouw en 4 dochters, voorts met 7 slaven, 4 slavinnen, 5 slavenjongens en 4 meisjes, wat bewijst, dat het hem niet kwaad ging en een tevreden brief van hem uit dezen tijd verklaart. ³⁾

¹⁾ Durepaire aan X z.d. 1719 portef, no. 2 fol. 494^r. Dez. aan X z.d. *aldaar* fol. 510^r, 517^v. Dez. aan Doncker jun. 5 April 1719, *aldaar* fol. 502. Abr. Calwaert aan Heyliger 6 Maart 1719 *aldaar* fol. 496^r.

²⁾ Joh. Heyliger aan X 10 Mei 1719, port no. 2 fol. 497, 498. Jac. Stalpert aan X 19 Jan. 1720, port. no. 1 fol. 365^r—367^r. Joh. Meyer aan X 18 April 1719, port. no. 2 fol. 506, 507.

³⁾ De lijst d.d. 9 Jan 1720, port .no. 1 fol. 373. Kowan aan classis Amsterdam 2 Jan. 1720, Oud class. archief.

(Wordt vervolgd).